

Högskolan i Halmstad

– en gränsöverskridande högskola för alla

Lillemor R-M Hallberg

Högskolan i Halmstad är en ung och framtidsinriktad högskola. De flesta utbildningsprogram vid Högskolan leder till kandidat- eller magisterexamen och genom etablerade samarbeten med andra lärosäten är det också möjligt att bedriva forskarutbildning och avlägga doktorsexamen. Det bedrivs forskning inom flera olika områden vid Högskolan i Halmstad. Forskning inom samhälls- och beteendevetenskap, vårdvetenskap och inom humaniora sker både inom enskilda discipliner, som till exempel inom ämnet omvårdnad, men också inom ramen för flervetenskapliga forskningsmiljöer. En strategisk inriktning för forskningen på Högskolan i Halmstad är att under kommande år än mer kraftsamla forskningsverksamheten vid lärosätet genom att utveckla och stödja starka flerdisciplinära forskningsmiljöer med nationell och internationell konkurrenskraft. En sådan flervetenskaplig forskningsmiljö med fokus på Välfärd och Välbefinnande (Welfare & Well-being) håller för närvarande på att byggas upp inom sektionen för Hälsa och Samhälle.

Lillemor R-M Hallberg, psykolog, sjuksköterska och vårdlärare, är sedan sommaren 2003 anställd som professor i vårdvetenskap vid Sektionen för Hälsa och Samhälle och arbetar också vid Institutionen för Omvårdnad, Sahlgrenska Akademin vid Göteborgs universitet. Lillemor R-M Hallberg kan nås via e-post till Högskolan i Halmstad, Lillemor.Hallberg@hos.hh.se, samt via e-post till Göteborgs universitet, Lillemor.Hallberg@fhs.gu.se

Högskolan i Halmstad är en ung och framtidsinriktad högskola med omkring 7 000 studenter. Kreativitet, innovation, entreprenörskap och gränsöverskridande är begrepp som förknippas med Högskolan i Halmstad. Högskolan är sedan några år tillbaka organiserad i

tvärvetenskapliga sektioner, som leds av sektionschef och sektionsstyrelse; Sektionen för Ekonomi och Teknik (SET), Sektionen för Humaniora (HUM), Sektionen för Hälsa och Samhälle (HOS), Sektionen för Informationsvetenskap, Data- och Elektroteknik (IDE) samt En-

heten för Lärarutbildning (ELU). Totalt har lärosätet omkring 550 anställda varav 24 är professorer och 17 är docenter. Högskolan i Halmstad erbjuder ett 50-tal utbildningsprogram, påbyggnads- och specialistutbildningar samt mer än 300 olika kurser.

Det bedrivs forskning inom flera olika områden vid Högskolan i Halmstad. Forskning inom samhälls- och beteendevetenskap, vårdvetenskap och inom humaniora sker både inom de enskilda disciplinerna, som till exempel inom ämnet omvårdnad, men också inom ramen för flervetenskapliga forskningsmiljöer. För närvarande finns ett stort antal forskningsmiljöer av olika storlek, där vissa har konsoliderat sin verksamhet medan andra befinner sig i ett uppbyggnadsskede. En strategisk inriktning för forskningen på Högskolan i Halmstad är att under kommande år än mer kraftsamla forskningsverksamheten vid lärosätet genom att utveckla och stödja starka flerdisciplinära forskningsmiljöer med nationell och internationell konkurrenskraft. En sådan flerdisciplinär forskningsmiljö med fokus på Välfärd och Välbefinnande (Welfare & Well-being) håller för närvarande på att byggas upp inom sektionen för Hälsa och Samhälle. Utgångspunkten för denna forskningsmiljö är forskning kring välfärds-systemens konsekvenser för människor i allmänhet och för utsatta grupper i synnerhet. Välfärdsstatens ambition har under lång tid varit att skapa ett samhälle med omfattande offentliga system för att garantera hela befolkningens sociala, hälsomässiga och ekonomiska säkerhet. Trots ökande medellivslängd och förbättrad hälsoutveckling i popu-

lationen, sett ur ett objektiva perspektiv, har dock självrapporterad psykisk hälsa och välbefinnande försämrats kraftigt. Detta gäller både barn och vuxna från alla socioekonomiska grupper, men framför allt för människor med arbetar- och/eller invandrarbakgrund. En tydlig klassprofil kan således skönjas. Detta bör ge upphov till ett stort antal frågeställningar kring ojämlikheten i levnadsvillkor, sociala nätverk, hälsa och välbefinnande. Förhoppningen är att kreativa forskningsidéer och presumtiva samarbetspartners skall finna varandra inom den flervetenskapliga forskningsmiljön Välfärd och Välbefinnande.

På Sektionen för Hälsa och Samhälle (HOS) bedrivs utbildning och forskning inom ett antal discipliner; vård- omvårdnadsvetenskap, handikappvetenskap, folkhälsovetenskap, psykologi, pedagogik, sociologi, statskunskap, arbetsvetenskap samt medie- och kommunikationsvetenskap. När det gäller utbildning inom vård- omvårdnadsvetenskap erbjuds såväl sjuksköterskeprogram (kandidatexamen i omvårdnad 120 p) som fristående kurser i omvårdnad. Dessutom erbjuds specialistsjuksköterskeutbildningar med inriktning mot psykiatrisk vård (40 p), anestesisjukvård (40 p), ambulanssjukvård (40 p), intensivvård (40 p), operationssjukvård (40 p), specialistutbildning inom hälso- och sjukvård för barn och ungdomar (40 p) samt distriktssköterskeutbildning (50 p). Drygt 410 studenter är antagna till sjuksköterskeprogrammet och omkring 140 till specialistsjuksköterskeutbildningar (inklusive kardiologisk vård). Inom disciplinen vård- omvårdnad finns för närvarande 35 anställda lärare/forskare; 24

universitetsadjunkter (varav sju är doktorander), nio universitetslektorer och två professorer. Flertalet ämnen inom HOS, som till exempel omvårdnadsvetenskap, kardiologisk omvårdnad, handikappvetenskap, folkhälsovetenskap och psykologi, är magisterämne.

Omvårdnad är sjuksköterskeprogrammets huvudämne (60 p), men för att de blivande sjuksköterskorna skall kunna bedriva professionell omvårdnad ingår också kurser i naturvetenskapliga (20 p) och samhällsvetenskapliga (10 p) ämnen i utbildningen. Dessutom ingår klinisk omvårdnad (30 p) i sjuksköterskeprogrammet, vilket möjliggör integrering av teoretiska och kliniska studier. Efter sjuksköterskeexamen (Bachelor of Science in Nursing, 120 p) utfärdar Socialstyrelsen legitimation. En legitimerad sjuksköterska kan arbeta inom allmän hälso- och sjukvård, men ytterligare utbildning krävs för att arbeta inom specialistområden (t ex anestesi och operationsjukvård).

En definition av omvårdnad som används vid Högskolan i Halmstad menar att inom disciplinen omvårdnad utvecklas kunskap om hur hälsa kan bevaras, upprätthållas och återvinnas, om ett gott liv trots ohälsa, sjukdom och funktionshinder, och om hur lidande kan lindras. Omvårdnad utgår från behov och problem relaterade till hälsa och ohälsa och avser att hjälpa människor utifrån deras resurser (som kraft, vilja, förmåga och tillgång till stöd) med respekt för människors integritet och självbestämmande. Ett kärnområde inom omvårdnad är därför relationer mellan människor. Ett sätt att ytterligare beskriva omvårdnad är att skilja mellan allmän och speci-

fik omvårdnad. Allmän omvårdnad är relaterad till patienters behov och problem i det dagliga livet medan specifik omvårdnad krävs vid ohälsa, sjukdom och funktionshinder. Relationen mellan vårdare och patient är central för omvårdnaden och en god relation bygger på närhet, empati, förståelse och ömsesidig respekt. All omvårdnad utgår från den enskilda människans behov och problem relaterade till hälsa/ohälsa. Individens resurser och förmåga att själv hantera problem påverkar det aktuella omvårdnadsbehovet. En analys av individens behov och önskemål resulterar i planerade omvårdnadshandlingar, som syftar till att stärka hans/hennes hälsa och minska hans/hennes lidande. Genomförda omvårdnadshandlingar utvärderas och dokumenteras på ett systematiskt sätt.

Inom omvårdnad och omvårdnadsforskning utvecklas således kunskap om hälsa, välbefinnande och en värdig död. Forskningen genererar också kunskap om individers och gruppernas upplevelser och reaktioner på hälsa, sjukdom och funktionshinder. Utifrån ett humanistiskt och etiskt förhållningssätt skall sjuksköterskan ansvara för och delta i det dagliga omvårdnadsarbetet. Hälsofrämjande och förebyggande arbete utgör också en stor del av sjuksköterskans arbetsuppgifter. Dessutom ingår handledning och undervisning av patienter, anhöriga, studenter och annan personal. Sjuksköterskan skall också vara ”forskningsskonsument”, det vill säga läsa, kritiskt värdera och använda forskningsresultat i sitt omvårdnadsarbete, samt initiera och genomföra relevanta forsknings- och utvecklingsarbeten.

tema

Detta temanummer om vård- och omvårdningsforskning vill visa ett axplock ur den forskning som bedrivs av lärare/forskare inom vård- omvårdningsvetenskap vid Sektionen för Hälsa och Samhälle, Högskolan i Halmstad. Forskning inom kardiologisk omvårdnad har länge pågått vid sektionen. Universitetslektorerna Cathrine Hildingh, Jan Mårtensson och Åsa Axelsson belyser i detta temanummer tre viktiga områden inom kardiologisk vård – omvårdnad, som även var fokus för deras doktorsavhandlingar i omvårdnad, nämligen lekmannastöd till patienter efter hjärtinfarkt (Cathrine Hildingh), primärvårdens uppföljning av patienter med hjärtsvikt (Jan Mårtensson) samt hjärt-lungräddning genomförd av frivilliga personer utan professionellt ansvar (Åsa Axelsson). Universitetslektor Margaretha von Bothmers artikel belyser hälsofrämjande arbete och fokuserar på studenters hälsovanor och motivation att leva hälsosamt. Det är väl känt att hälsosamma vanor tidigt i livet påverkar risken att utveckla sjukdomar senare i livet. Eftersom studenter representerar en betydelsefull del av den unga vuxna populationen är det viktigt att i forskning fokusera på deras hälsa och livsstil. Universitetslektor Barbro Arvidssons artikel handlar om gruppHandledningens betydelse för sjuksköterskans kompetens inom omvårdnad. Av artikeln framgår att handledningen syftar till att den yrkesverksamma sjuksköterskan skall ges möjlighet att behålla och utveckla sin professionalism. AnnCharlotte Berggren, universitetslektor vid Högskolan i Halmstad, presenterar en studie om olika sätt att förhålla sig till forskningsanvändning inom

omvårdnad, vilket även var i fokus för hennes avhandlingsarbete. Det framgår av artikeln i detta temanummer att fortsatt lärande måste vara en naturlig del av varje sjuksköterskas yrkesverksamhet. För att skapa en forskningskultur i vården måste den tradition brytas som säger att en sjuksköterska är ”färdig” när hon/han tar examen. Forskningsanvändning representerar ett kontinuerligt lärande, som äger rum (även) efter det att formell utbildning avslutats.

Summary

The School of Social and Health Sciences at Halmstad university offers an environment of education and research within a wide spectrum of sciences, e.g. public health science, psychology, sociology and nursing science. Courses in health care work are provided in nursing programmes at bachelor's and master's degree as well as in various specialist nursing programmes. Research, often conducted in interdisciplinary projects associated with other universities, is also an extensive and important part of the activity at Halmstad university. In this volume of the SMT, a small selection of research conducted by nursing researcher at Halmstad university is presented.